

חצי זית חוץ לזמנו וחצי זית חוץ לזמנו וחצי זית חוץ למקומו, רק באופן זה תני בר קפרא שהוא פיגול, משום שאין חצי זית של חוץ למקומו שחשבו אחרון מועיל במקום כזית פיגול של שני חצאי חוץ לזמנו שחישב קודם. אבל במקרה של רב דימי סובר רבין שמצטרף חצי ראשון של חוץ לזמנו עם חוץ למקומו שקדם לו, ושוב אין נעור להצטרף עם חצי אחרון של חוץ לזמנו, הגם שהוא סמוך לו.

רב אשי סובר כרבא שאומרים ויקץ כישן הפיגול, ומתני הכי: אפילו חשב חצי זית חוץ לזמנו, וכזית "חצי חוץ למקומו, וחצי חוץ לזמנו", והיינו שחישב את החצי חוץ למקומו והחצי חוץ לזמנו בדיבור אחד, וצירפם בדיבורו לכזית אחד, אפילו בזה תני בר קפרא שהוא פיגול ומצטרף החצי זית חוץ לזמנו הראשון עם החצי חוץ לזמנו האחרון כיון שהוא מינו, שאין חצי זית של חוץ למקומו מועיל במקום כזית של חוץ לזמנו.⁷

אמר רבי ינאי חישוב שיאכלהו כלבים למחר והיינו מחשבת חוץ לזמנו, אלא שלא חישוב שיאכלהו אדם אלא כלבים הרי זה פיגול⁸, דכתיב

ודוחה הגמרא: דלמא דלא הדר מלייה, שמדובר באופן שלא השלים ממקום אחר לשיעור כביצה של אוכל ראשון, אבל אם השלים יתכן שהיה הדין שחזור הראשון ונעור.

כי אתא רב דימי מארץ ישראל לבבל, אמר: חשב על חצי זית חוץ למקומו וחצי זית חוץ לזמנו וחצי זית חוץ לזמנו, תני בר קפרא שאפילו אם נסבור כדעת רב המנונא שאין אומרים ויקץ כישן הפיגול, באופן זה הרי זה פיגול, אין חצי זית של חוץ למקומו מועיל במקום כזית של חוץ לזמנו, ומאחר ושתי המחשבות של חוץ לזמנו היו סמוכות זו לזו מצטרפות, ואין אומרים שהצטרף חצי זית של חוץ לזמנו הראשון עם חצי זית של חוץ למקומו שקדם לו ויותר אינו יכול להיות נעור, אלא מצטרף הוא עם חצי זית של חוץ לזמנו האחרון, כיון שמה שלמדנו מ"יהיה" שמצטרפים חוץ למקומו וחוץ לזמנו זה עם זה, היינו רק באופן שאין לחצי זית של חוץ לזמנו חצי אחר להצטרף אליו, אבל כאן שיש לו חצי אחר הסמוך לו הרי הוא מצטרף אליו.

כי אתא רבין מארץ ישראל לבבל, אמר: חישוב על

מאכילת טמאים שדנה בה הגמרא לקמן אם מועילה בה מחשבה? ותיריך, שמחשבה על אכילת טמאים היא מחשבה על אכילת בשר טמא כיון שנטמא בנגיעת הטמא קודם שיאכלנו, ואף על פי שאפשר לאוכלו על ידי שיתחוב לו חבירו לבית הבליעה ולא יטמא קודם אכילה, מכל מקום אין דרך אכילה בכך. וכתב המנחת אברהם, שאין כוונת השיטה מקובצת לומר שתחובה לבית הבליעה אינה דרך אכילה ואין נחשב מחשבת אכילה על אופן זה, שהרי בגמרא בכתובות [דף ל ב] מבואר שהאוכל חלב באופן זה חייב, ובהכרח שאף זו דרך אכילה היא, אלא כוונתו שהמחשב לא חישוב שיאכלנו הטמא באופן זה אלא שיאכלנו בעצמו ובוה נטמא הבשר קודם אכילה.

עוד תירץ השיטה מקובצת, שבמחשבת אכילת טמאים אין ביד המחשב לעשות שיאכלהו טמאים בפועל ולכך אינה מועילה מה שאין כן אכילת כלבים שביד המחשב להאכילם. ותמה המנחת אברהם, הרי כל מחשבת פיגול באכילת טהורים גם כן אינה ביד המחשב להאכילם, ועוד, שהרי המחשב עצמו בידו לטמאות את עצמו ולאכול? ואמנם, עיקר סברת השיטה מקובצת מבוארת בגמרא לקמן [לו א] לגבי מחשב להניח את הדם למחר ולא לזרוקו שסובר רבי יהודה שפוסלת מחשבה זו משום שאם היה עושה כן בפועל היה נפסל ולכן אף מחשבה על דבר זה פוסלת, ושואלת שם הגמרא מדוע מחשב שיאכלו טמאים או שיקריבו טמאים אינו פסול הרי אם היה נעשה כן בפועל היה נפסל, ומתרת הגמרא, שאין זה בידו שיאכלו הטמאים, אולם כתב המנחת אברהם, שזה רק לגבי הסברא

7. ברש"י מבואר שרב אשי סובר כרבא ובא להוסיף על דבריו, והקשה בכתבי הגרי"ז, הלא מחלוקתם של רבא ורב המנונא היא במחשבת פסול שחלה על ידי צירוף שתי המחשבות של חוץ למקומו וחוץ לזמנו, ובגדון של רב אשי מדובר שחישב חצי זית חוץ לזמנו בעבודה אחת ובעבודה שניה חישוב חצי זית חוץ לזמנו וחצי זית חוץ למקומו ולא קדמה מחשבת פסול למחשבת פיגול [ובהכרח היו אלא בשתי עבודות, שהרי בעבודה אחת חלות כל המחשבות בבת אחת ואין משמעות להקדמת מחשבה אחת על חבירתה], ואם כן, יכול רב אשי לסבור גם כרב המנונא, ועיקר חידושו הוא שאף במקום שצירף בדיבורו את מחשבת המקום עם הזמן אין חצי זית מועיל במקום כזית. ועוד הקשה, מדוע נקט רב אשי שחישב כזית חצי חוץ למקומו ואחר כך חצי חוץ לזמנו, הרי גם אם יחשב קודם חצי חוץ לזמנו יהיה אותו דין כיון ששניהם בעבודה אחת וחלים כאחד? וכתב, כי מה שנקט רב אשי חוץ למקומו קודם הוא, שלא נאמר שרבי יהודה הסובר "תפוס לשון ראשון" אף כאן יהיה כן, ומחשבת חוץ למקומו שהיתה ראשונה תיפס ותצטרף למחשבת חוץ לזמנו שחישב בעבודה שלפניה ויחול פסול ולא פיגול, ולכך נקט שאף באופן זה הוא פיגול ואין אומרים בזה "תפוס לשון ראשון". אכן, הרמב"ם [נהלכות פסולי המוקדשין, פרק ט"ז הלכה ד'] נקט אף את דין זה של רב אשי באופן שחישב כזית חוץ לזמנו וכזית חצי חוץ לזמנו וחצי חוץ למקומו.

8. הקשה השיטה מקובצת [אות ו], מה שונה אכילת כלבים